

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus Aliqui De Examine Conscientiæ Generali Quotidiano Secundum Doctrinam S. P. N. Ignatii In Libello Exercitiorum

Palma, Luis de la

Coloniae, 1701

cap. 6. De puncto quarto examinis, quid sit compunctio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51909](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51909)

CAPUT VI.

*De Puncto quarto Examinis,
& quid sit Compunctio.*

PUNCTUM quartum Examinis est, *Poscere veniam pro delictis: quintum, Proponere cum Dei gratiâ emendationem.* Ad hæc duo puncta referuntur priora tria, tamquam ad finem. Ut quid enim peccata cognoscere, nisi ut eadem detestemur, & emendemus? Actus hic uterque præcipui passus sunt gradientium viam purgativam, & proposita duo primi ponderis incipientium viam virtutis, & veluti anima Exercitiorum primæ hebdomadæ. Quoniam verò in his vitæ spiritualis exordiis, quæ purgant animam, annis totis, & per vitam omnem immorari non licet, sed ad ulteriora progrediendum est: conducit summoperè fructum hunc utrumque stabilem reddere, & quotidie innovare. Hoc autem fit in Examine, per considerationes quasdam

quosdam & motiva, quæ ex Meditationibus Hebdomadæ primæ selecta in promptu habemus, ut pungamus cor nostrum, & dolorem vivum de peccatis exprimamus. Mirabile videri potest, in hoc opere quosdam mortuorum, quosdam vivorum consimiles esse. Mortuos assimulant, qui feralem mortalis culpæ ictum non sentiunt, adhibitisque adminiculis variis non pulsant feriò aures divinæ misericordiæ, ut per dolorem revertantur ad cor. Alii è contrario, vivorum instar, amaris lacrymis culpas etiam levissimas deflent, atque implent illud Davidis, *compungimini*. Quid sibi velit verbum hoc, interpretatur Chrysostomus in hunc modum.

„ (a) Excita iudicium conscientiae tuæ
 „ .... cogitationes malas fodica, &
 „ dilania, & de eis poenam sume, occide cogitationem quæ peccavit....
 „ Pungite, stimulate quæ in cordibus vestris dixistis punite, animadvertite.
 „ te. „ Verbis aliis atque aliis inculcat hoc unum, examinis hujus comites

(a) In Psalm. 4.

tes esse dolorem castigationemque culp-
parum, ut emendentur: hoc enim sibi
velle Compunctionem. Dicendum igitur
nobis, quid sit Compunctio, quæ
sint ejus impedimenta, quæ adjumen-
ta, quâ ratione semper in nobis con-
servanda sit.

Compunctionem vocamus dolorem
sensibilem, qui cor affligit: vocabulo
desumpto ab eo, qui stylo pungitur.
Idem igitur est Compunctio, quod do-
lor, afflictio, tristitia. Hinc alibi Da-
vid: *(a) Ostendisti populo tuo dura: po-
tasti nos vino compunctionis.* Hoc est
vino amaro tristitiæ & doloris. Sensus
ille tristitiæ, cum ex damnis tempora-
libus, vel ex alieni boni invidiâ oritur,
vanus & perniciosus est, indicatque
animum rebus terrenis affixum, ac
propterea luci cælesti oculos, & divi-
nis inspirationibus aures claudentem.
Ut in Judæis videre est, dolentibus de
jacturâ temporalium, intemperantèr
legem suam zelantibus, & invidenti-
bus Christo Domino, illumque aver-
fantibus

(a) *Psalm 59. 5.*

fantibus. Hoc enim omne Paulus tribuit spiritui Compunctionis, cum ait: (a) *Dedit illis Deus spiritum compunctionis: oculos ut non videant, & aures ut non audiant, usque in hodiernum diem.* Contrà verò, quando dolor ille proficiscitur ex miseriis & damnis spiritualibus, Deique offensâ, sanctus atque utilis est, disponitque vehementer ad lucem divinam, cælestemque consolationem. Id docet à Kempis, cum ait: (b) *Si vis aliquid proficere, conserva te in timore Dei, & noli esse nimis liber: sed sub disciplina cohibe omnes sensus tuos, nec inepte te tradas lætitiæ. Da te ad cordis compunctionem, & invenies devotionem. Compunctio bona multa aperit, quæ dissolutio citò perdere consuevit.* Ad doctrinæ hujus confirmationem sufficiat ipsius Christi autoritas, dicentis: c) *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Et iterum: (d) *Vae vobis, qui ridetis nunc: quia lugebitis* &

(a) Rom. II. 8.

(b) Lib. I. c. 21. n. 1. (c) Matt. 5. 5.

(d) Luc. 6. 25.

& flebitis. Compunctionem utram-
 que, vanam illam & perniciosam, at-
 que hanc solidam utilemque comple-
 ctitur Paulus, his verbis (a) *Quæ se-*
cundum Deum tristitia est, pœnitentiam
in salutem stabilem operatur: sæculi au-
tẽm tristitia mortem operatur. Ecce enim
hoc ipsum, secundum Deum contristari
vos, quantam in vobis operatur sollici-
tudinem: sed defensionem, sed indigna-
tionem, sed timorem, sed desiderium,
sed emulationem, sed vindictam. Quasi
dicat, videte quot quantaque bona nata
sint per reprehensionem meam. Hæc
enim operata est sollicitudinem, ad Dei
gratiam recuperandam: defensionem mei,
qui vos corripui: indignationem, ad-
versus peccata: timorem peccandi post-
hac: desiderium satisfaciendi: emula-
tionem, sive zelum corrigendi delin-
quentes: vindictam deniquẽ in iis ad
quos pertinet vi officii, ut culpæ per
pœnitentiam castigentur. Tum con-
cludit: In omnibus exhibuistis vos, in-
contaminatos esse negotio: declarando
 non

(a) 2. Corin. 7. 10.

non habere vos partem in illo peccato.
 En utilitates plurimas, quas teste Paulo
 generat *tristitia secundum Deum*, sive,
 quæ nascitur ex peccatis. Verum illa,
 quæ ex damnis temporalibus provenit,
 ut damnosa non sit, inutilis certè est.
 Id eleganter probat Chrysostomus,
 docens non aliâ de causâ tristitiam à
 Conditore naturæ nobis inditam esse,
 nisi ad remedium peccatorum, Audia-
 tur. “ (a) Mortem lugere omittens,
 „ luge peccata, ut ipsa deleas. Propter
 „ hoc enim tristitia facta est, non ut
 „ in morte, aut in ullâ aliâ re tali
 „ doleamus, sed ut ipsâ utamur ad de-
 „ lenda peccata. Et quod hoc verum
 „ sit, exemplo facio manifestum.
 „ Remedia medicinalia propter illos
 „ tantùm morbos facta sunt, quos
 „ tollere possunt: non propter illos,
 „ quos nihil adjuvare possunt. Puta,
 „ adhuc enim manifestiorem volo
 „ rationem facere, medicamentum
 „ oculos lippientium tantùm juvare
 „ valens, nullum alium ob morbum,
 „ sed

(a) *Homil. 5 ad Popul. antè med.*

„ sed propter oculorum ægritudinem
 „ tantum factum esse, negare quis
 „ posset? Non propter stomachum,
 „ nequè propter manus, nequè propter
 „ ullum aliud membrum. Transferamus
 „ igitur rationem ad tristitiam: & in-
 „ veniemus, quod accidentium nobis
 „ nihil adjuvat, peccatum verò solum
 „ corrigit. Certum igitur quod propter
 „ hujus sublationem tantum concessa
 „ est. Percurramus ingruentium nobis
 „ malorum quodcumque, & tristitiam
 „ superaddamus, & videamus quid ex
 „ hac fiat utilitatis. Mulctatus est
 „ quispiam pecuniis: tristatus est,
 „ mulctam non emendavit. Filium
 „ amisit: doluit, mortuum non re-
 „ suscitavit, nec defuncto profuit.
 „ Flagellatus est quis, alapis cæsus,
 „ contumeliis affectus: doluit, non
 „ revocavit contumeliam. In ægritu-
 „ dinem gravissimam quis incidit:
 „ doluit, ægritudinem non sustulit,
 „ sed & difficiliorem reddidit. Vides
 „ horum nulli prodesse tristitiam?
 „ Peccavit quis, tristatus est: pecca-
 „ tum

„tum delevit, dissolvit debitum.
 Haftenus Chrysoftomus. Propterea
 hanc tristitiam cognitioni peccatorum
 S. P. N. subjungit. Sic enim solerti
 medico non sufficit detegere morbos,
 sed medendis malis remedium applicat.
 ita etiam hic Medicus non solum do-
 cet peccata cognoscere, quod egerat in
 puncto tertio, sed in quarto praescribit
 remedium, tristitiam scilicet & com-
 punctionem.

Hæc compunctio adeò efficax, quam
 Apostolus vocat *tristitiam secundum*
Deum, supponit abesse ab intellectu
 tenebras & errorem, quibus impeditur
 discretio inter vera bona & vera mala
 sic ut animus noverit vera bona hæc
 sola esse, quæ ad finem ultimum con-
 ferunt; sola mala, quæ huic fini obsunt.
 Hanc notitiam supponit primum pun-
 ctum Examinis: ubi antè omnia de
 beneficiis spiritualibus Deo gratias
 agimus; de temporalibus verò, qua
 tenus ad spiritualia consequenda, & ad
 finem nostrum conducunt. In secundo
 puncto fatemur, paucis nos veris bonis
 &

& plurimis veris malis instructos esse :
 ac propterea humiliter lucem petimus,
 ut vera mala nostra noscamus. In tertio
 indagamus, quænam ex his malis in-
 currerimus isto die. In quarto appen-
 dimus vera bona & vera mala, dando
 suum pondus utrisque quod reverâ
 merentur, ut anima compungatur,
 Sicûtenim pars corporis faucia dolorem
 sentit, quandò levissimè tangitur: sic
 animus hâc veritate illustratus, res
 mundanas contemnens, & spirituales
 plurimi faciens, quandò per discussionem
 pluribus veris malis se circumdatum
 videt; per motiva idonea, quæ tibi jam
 antè comparavit, facili negotio dolo-
 ris sensu movetur, & veluti spinis ictis
 ad spiritum compunctionis deduci-
 tur.

Hinc sequitur compunctioni non
 aliud magis obistere, quam cor durum:
 hoc enim obstinatione suâ armatum,
 aculeos qui dolorem animi excitare
 possunt, non persentiscit. Illustris de
 hâc re locus est apud S. Bernardum,
 ubi cordis duri effectus graphicè expo-
 nit.

nit. (a) " Cor durum est, inquit
 „ quod nec compunctione scinditur
 „ nec pietate mollitur, nec movetur
 „ precibus: minis non cedit, flagellatur
 „ duratur. Ingratum ad beneficia est
 „ ad consilia infidum, ad iudicia fur-
 „ dum, inverecundum ad turpia, im-
 „ pavidum ad pericula, inhumanum
 „ ad humana, temerarium ad divina
 „ præteritorum obliviscens, præsentium
 „ negligens, futura non providens.
 Hæc Bernardus, primo loco tamquam
 omnium reliquorum caput constituens
 compunctione non scindi, neque
 damnis spiritualibus dolere.

(a) *De considerat. l. I. c. 2.*

